

ALS PORTAVEUS DELS GRUPS PARLAMENTARIS

L'Associació de Juristes de les Illes Balears, per mitjà del seu president i fent-se ressò del parer de la seva Junta Directiva, demana als presidents del Govern i del Parlament de la nostra Comunitat Autònoma, com també als portaveus dels grups parlamentari de la Cambra balear, que tinguin presents les consideracions que es contenen en aquest escrit en relació amb la necessitat d'enfortir les mesures de preservació de la pluralitat lingüística i de mantenir el procés de normalització del català a les Illes Balears.

I

El paper històric de la Constitució espanyola de 1978 com a instrument eficaç de convivència i progrés no pot ser desvinculat dels fonaments de caràcter territorial i cultural que donaren pas a un nou Estat democràtic i descentralitzat que avui es caracteritza, entre d'altres coses, per la pluralitat cultural i lingüística.

A les Illes Balears, aquest esperit ha impregnat també les diverses versions de l'Estatut d'autonomia i bona part de la legislació de desenvolupament dictada en matèries com la cultura, l'educació i la normalització lingüística. En aquest sentit, l'evocació de la Llei balear de normalització lingüística, de 1986, sembla imprescindible.

L'aplicació d'aquests valors constitucionals i estatutaris, superant velles polèmiques i forjant importantíssims consensos socials i polítics, ha permès l'existència en la nostra comunitat autònoma d'un règim de cooficialitat lingüística semblant al d'altres territoris espanyols, que ha comportat un sistema eficaç i no conflictiu de protecció dels drets lingüístics. La concreció dels valors esmentats s'ha projectat generalment en polítiques integradores, orientades, en els darrers vint-i-cinc anys, a la preservació i el millorament del patrimoni cultural i lingüístic, sense qüestionar la unitat de la llengua ni

els vincles amb d'altres territoris amb els que compartim històricament aquests béns culturals.

Tot i que hi ha grups socials que voldrien avenços més significatius i d'altres que consideren que cal replantejar alguns objectius, es pot afirmar que els fruits de les polítiques lingüístiques a la nostra comunitat són difícilment qüestionables en termes històrics: recuperació de la cultura feta en català, generalització de l'ensenyament bilingüe, naixement de mitjans audiovisuals en la nostra llengua, funcionament dels poders públics respectuosos en general amb els drets lingüístics, col·laboració cultural amb Catalunya i altres territoris de parla catalana, estímuls als creadors i al llibre en català, major sensibilització social per el pluralisme cultural, escassa o nul·la conflictivitat social per raons lingüístiques, etc. Tot i això, com se sap, aquests fites no gaudeixen d'un nivell de consolidació plena, cosa que posa de manifest una situació de desequilibri entre les dues llengües oficials, encara amb una certa precarietat de la llengua catalana, pròpia de la comunitat autònoma.

II

Amb algunes iniciatives de reforma del nostre ordenament lingüístic que estan plantejades en aquest moments, i que aviat seran debatudes pel Parlament, es corren diversos riscos, com ara erosionar els consensos socials i polítics en matèria de llengua, alentir les mesures adreçades a aconseguir els objectius estatutaris de promoció del català, minvar les garanties dels drets lingüístics, disminuir la qualitat del nostre sistema educatiu, eliminar el pluralisme lingüístic en els mitjans audiovisuals o desincentivar els esforços de capacitació lingüística dels empleats públics i dels treballadors del sector privat.

Una política que pot conduir a aquests resultats sembla poc conciliable amb l'ideari de compliment de l'Estatut que venen expressant les forces polítiques majoritàries de les nostres Illes, i és alhora una actitud que difícilment es pot entendre per molts ciutadans i grups socials que han treballat, fins i tot de manera sacrificada, per la cultura, la llengua i la convivència. Per altra banda, és clar que les polítiques d'afebliment d'una llengua entren en contradicció amb les línies de salvaguarda i protecció de les llengües europees, establertes per les instàncies comunitàries.

L'adopció de mesures que frenin l'obtenció de resultats positius en relació al coneixement dels dos idiomes oficials, de l'equiparació dels usos lingüístics o de l'existència d'un vertader pluralisme lingüístic en els mitjans de comunicació, no només pot produir decepció en aquelles persones que vénen demostrant la seva vinculació afectiva a la nostra cultura i a la nostra llengua, sinó també pot afavorir l'aparició de conflictes en el teixit social.

Les reformes que es preparen poden ser o no compartides des del punt de vista de les idees i dels sentiments individuals o partidistes, però sense dubte són clarament criticables si hom les confronta amb els principis i els valors que, en aquesta matèria, impregnen l'estatut d'autonomia i la Llei de normalització, que n'és conseqüència directa.

III

Una les mesures que suscita preocupació és l'adreçada a convertir el coneixement del català, llengua pròpia de les Illes Balears, i oficial juntament amb el castellà en aquesta comunitat autònoma, en un simple mèrit per accedir a la funció pública. Es planteja així la supressió d'aquesta capacitació com a requisit per a l'accés a la funció pública i per a la promoció dels empleats públics, mantenint en canvi, en tots cas, l'exigència de capacitació idònia en l'altra llengua oficial, el castellà. Aquest fet entra en contradicció directa amb l'estatut d'oficialitat atorgat fins ara al català.

En l'actualitat, l'administració autonòmica, els consells insulars i els ajuntaments segueixen el model denominat de bilingüisme dels serveis i bilingüisme dels agents. És a dir, els aparells administratius en el seu conjunt, i tots els empleats públics que els serveixen, han d'estar preparats per garantir plenament el dret d'opció lingüística que assisteix individualment a tots els ciutadans.

Aquesta característica no solament s'addiu amb l'estatut de cooficialitat de llengües i amb l'afavoriment de l'exercici dels drets lingüístics, sinó que també, com ha subratllat el Tribunal Constitucional, satisfà el principi d'eficàcia de l'actuació administrativa.

Si el coneixement del català, en el nivell que correspongui, deixa de ser condició per accedir a un lloc de treball en les nostres administracions públiques, es produiran sens dubte efectes de signe negatiu que, a judici d'aquesta Associació, s'haurien d'evitar per tal de defensar seriosament els valors del pluralisme lingüístic.

Entre aquests efectes negatius es poden esmentar els següents: minva en la protecció eficaç dels drets lingüístics d'amplis sectors de la ciutadania catalanoparlant; pèrdua per al català de la seva consideració com a llengua necessària o útil en les relacions poders públics-ciutadans; desprestigi institucional i social de la llengua pròpia, i afebliment de les polítiques normalitzadores en els àmbits de l'ús oficial de la llengua catalana.

Per altra banda, no semblen admissibles, en termes de raonabilitat, els arguments adreçats a demostrar que la reforma de l'accés a la funció pública que ara es planteja afavoreix la llibertat dels ciutadans o els drets dels funcionaris. En els processos selectius per ocupar llocs de treball en el sector públic, allò que se facilitarà, si la proposta va endavant, serà només l'interès d'alguns dels opositors, o dels aspirants a un treball en l'administració autònoma, en una menor capacitació; i això sense que es vegin afectats lògicament els drets dels que ja són empleats públics, que no requereixen accions com aquestes.

Si no s'adopten les mesures adients, tot això perjudicarà a la llarga la qualitat del servei públic i reduirà, o fins i tot eliminarà, les possibilitats d'atenció eficaç als ciutadans que es vulguin relacionar en una de les dues llengües oficials amb l'Administració balear.

IV

L'associació de Juristes de les Illes Balears entén que si les institucions balears adopten mesures d'alentiment o debilitació de les polítiques de normalització lingüística podrien cometre un greu error de dimensions històriques. El progrés de la nostra comunitat va lligat a la convivència fructífera i multicultural, i això no pot passar per la desprotecció dels drets lingüístics d'aquells ciutadans que prefereixen emprar el català. Com han demostrat els experts, perquè hi hagi drets lingüístics hi ha d'haver comunitats socials en que la llengua sigui viva i tenguí futur.

Aquestes consideracions haurien d'interessar no només les forces polítiques representades en la Cambra autonòmica, sinó també les organitzacions econòmiques i socials que són vitals per al progrés de la nostra terra, i que massa sovint no se senten implicades en tot allò que afecta la revalorització de la nostra cultura i el reconeixement de la nostra personalitat col·lectiva com a eina d'integració i de convivència.

L'Associació es vol sumar, així, a totes aquelles iniciatives en favor de l'objectiu d'evitar mesures normatives equivocades que siguin contràries als principis i valors estatutaris, que debilitin els drets dels ciutadans, que creïn disfuncions en l'actuació de les administracions balears o que desmuntin les bases jurídiques que permeten el desenvolupament del pluralisme cultural i lingüístic, valor que les institucions de prestigi internacional fa anys postulen com a desitjable.

En definitiva, s'espera del Govern i del Parlament de les Illes Balears que es reexaminin les propostes de modificació de la legislació de funció pública i, per tant, que es prenguin les millors decisions per al interès general d'acord amb els valors constitucionals i estatutaris.

Palma, a 14 febrer de 2012

Sgr Lluís Moyà Noguera
President